

T.C.  
SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BAŞKANLIĞI  
Sigorta Primleri Genel Müdürlüğü

Sayı : E-79961784-045.99-28780188  
Konu : Trafik İdari Para Cezaları

04.08.2021

GENEL YAZI

Kayıt dışı istihdamla mücadele kapsamında, Bankalar ve Kamu daireleri Tarafından Yapılacak Olan Sigortalılık Kontrolü ile Kurum ve Kuruluşlardan Alınacak Bilgi ve Belgelere Dair Tebliğin 15 inci maddesinin üçüncü fıkrasının c bendi gereğince, il emniyet müdürlükleri tarafından yapılan trafik denetimleri sonucu, trafik idari para cezası karar tutanağı düzenlenerek sürücüye yüzüne karşı tebliğ edilen ve kullanım amacı ticari olan araçların plakası, sürücünün T.C. Kimlik Numarası, sürücünün adı ve soyadı, cezanın düzenlendiği yer, cezanın düzenlendiği il, ilçe, cezanın düzenlendiği birim ve cezanın düzenlendiği tarih bilgileri Kurumumuza gönderilmektedir.

Bu çerçevede Kurumumuza intikal eden bilgiler 2015/25 sayılı Genelgede belirtilen usul ve esaslara göre kontrol edilmekte ve sorgulanmakta, kayıt dışı çalıştı tespit edilen sigortalılara ilişkin gerekli tescil işlemleri gerçekleştirilmekte ve ticari araç sahibine de cezai yaptırımlar uygulanmaktadır.

Ancak, Kurumumuza intikal eden trafik idari para cezası karar tutanaklarına istinaden yapılan tescil ve tescile bağlı diğer işlemler ile bunlara istinaden uygulanan idari para cezalarının işverenler tarafından sıklıkla itiraza konu edildiği ve bu itirazların değerlendirilmesi konusunda il müdürlüklerimizde tereddütler yaşandığı tespit edilmiştir.

Diğer taraftan, işverenlerce yapılan itirazların ünite itiraz komisyonunca incelendiği ve kamu kurumu tarafından düzenlenen belge niteliğinde olan trafik ceza tutanaklarına istinaden başvuru yapılan işlemlere karşı, işverenlerce itiraz edilen hususlarla ilgili kanıtlayıcı herhangi bir belge sunulmaması veya sunulan belgelerin nasıl değerlendirileceğine ilişkin belirsizlikler nedeniyle bu itirazların reddedildiği, ret kararı sonrası işverenler tarafından konunun yargıya taşınması ve davanın Kurum aleyhine sonuçlanabildiği anlaşılmıştır.

Zira yargı organlarınınca “idari para cezasının dayanağı olan işlemin gerekçesinin açık ve tereddüde mahal bırakmayacak şekilde ortaya konulması gerektiği, herhangi bir ara tırma yapılmaksızın sadece trafik para cezasının esas alınması suretiyle yapılan işlemlerde hizmet akdi olup olmadığı konusundaki üpheden işverenin faydalanacağı” yönünde kararlar verilmektedir.

Bu nedenle araç sürücüsü ile ticari araç sahibi hakkında herhangi bir işlem yapılmadan önce, anılan kişiler arasında hizmet akdi ilişkisinin bulunup bulunmadığı hususunun ayrıntılı olarak değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

Bu çerçevede; trafik idari para cezası karar tutanaklarına istinaden yapılan işlemlere itirazların ağırlıkla belirtilen şekilde incelenmesi, değerlendirilmesi ve karara bağlanması gerekmektedir:

1) Öncelikle, trafik idari para cezası karar tutanaklarına istinaden yapılan sigortalı tesciline ilişkin itirazlar, Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin İtiraz Komisyonları başlıklı 113'üncü maddesi uyarınca ünite Prim Tahakkuk İtiraz Komisyonunca incelenerek (red, kabul, denetime sevk vb.) karara bağlanacaktır. Ayrıca yasal süreler de dikkate alınarak, itirazın reddedilmesi halinde, kararın kendilerine



Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

tebli tarihinden itibaren otuz gün içinde yetkili idare mahkemesine başvurabilecekleri hususunda gerekli bilgilendirme yapılacaktır. Ünite itiraz komisyonu tarafından karar verilememesi halinde konu denetime sevk edilebilecektir.

2) Trafik idari para cezası karar tutanağında bahsi geçen ticari aracın herhangi bir gerçek veya tüzel kişiye kiralandığıının ve tescile konu kişilerin bu gerçek veya tüzel kişinin çalışanı olduğuunun iddia edilmesine ilişkin olarak;

Kira sözleşmeleri 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununda düzenlendiğinden anılan sözleşmelerin geçerliliği konusunda 6098 sayılı Kanun hükümleri esas alınacaktır. Söz konusu Kanuna göre adi kira sözleşmesi kural olarak ekle tabii dendir, ancak motorlu taşıt kira sözleşmesinin, mutlaka yazılı şekilde yapılması gerekmektedir. Bu sözleşmenin adi yazılı şekilde yapılması yeterlidir, dolayısıyla resmi şekilde yapılması zorunlu değildir. Bu nedenle, ibraz edilen motorlu taşıt kirası sözleşmesi “motorlu taşıtın kullanılmasının devri ve kira bedeli unsurlarından oluşmak ve yazılı şekilde yapılarak tarafların imzasını taşımak” kaydıyla geçerli kabul edilecek, noter veya başka bir resmi makam önünde yapılması veyahut bunlardan biri tarafından onaylatılması şartı aranmayacaktır. Zira herhangi bir tespit olmaksızın bu sözleşmenin sonradan düzenlenebilir bir belge olarak nitelendirilip geçerliliği hakkında üpheye düğülmesinin doğuru olmayacağı değerlendirilmektedir.

Bununla birlikte, gerçekte böyle bir sözleşmenin var olup olmadığı konusunda tereddüde düğülmesi veya salt Kurumca yapılan işlemlerden kurtulmak veya Kurumu aldatmak kastıyla bir sözleşme ibraz edildiğikanaatinin oluşması halinde;

a) Hakkında trafik idari para cezası karar tutanağı düzenlenen ticari aracın sürücüsünün “kiralayan” i verene ait işyerinden Kuruma bildirilip bildirilmediğinin, sürücüsünün hizmet dökümünde yer alan meslek kodlarının uygun/benzer olup olmadığıının, sürücüsünün araç sahibi işverenin işyerinde çalıştığıına veya çalışmadığıına dair bir dilekçesi veya şikayet başvurusunun bulunup bulunmadığıının kontrol edilmesi,

b) Sözleşmelerin yerine getirilip getirilmediğinin, örneğin kira bedelinin, sözleşme dönemini kapsayacak şekilde, ödenip ödenmediğinin ibraz edilecek fatura, gider belgesi vb. esas alınarak kontrol edilmesi,

c) İlgili vergi dairesi ile yazılı yapılarak söz konusu aracın kiralanmasına ait taşıt kiralama sözleşmesinin bulunup bulunmadığıının, araç kiralama sözleşmesine ait damga vergisi beyannamesinin verilip verilmediğinin ve kiralayan açısından ilgili kira gelirini bildirip bildirmediğinin sorulması,

yapılan tespitler doğrultusunda bir karar verilememesi veya ibraz edilen belgelerin gerçekliğihakkında somut ve ayrıntılı bir delile dayanarak üpheye düğülmesi durumunda ise; taraflar arasında gerçek bir sözleşmenin olup olmadığıının belirlenmesi, gerek tarafların sözleşme yer alan hak ve yükümlülükleri (örneğin kira bedeli sözleşme hükümlerinin uygulanıp uygulanmadığıı, faturanın yasal deftere işlenip işlenmediğii), gerekse kiralayan açısından ilgili mali mevzuat (kira gelirini bildirip bildirmediğii gibi) bakımından araştırılması, araca ait yakıt, bakım-onarım, amortisman vb. giderlerin kim tarafından muhasebeleştirildiğinin belirlenmesi, sigortalılık ve hizmet tespitinde gerçek durumun ortaya çıkarılması ve kesin bir tespite dayanmaksızın yersiz hizmet kazandırılmasının önlenmesi amacıyla konu denetime sevk edilecektir.

Diğer taraftan, (kiraya veren) işverence ibraz edilen faturaların değerlendirilmesinde; faturanın mal ve hizmetin ifasından itibaren 7 gün içerisinde düzenlenmiş olması gerektiğii, bu süreden sonra düzenlenen faturaların hiç düzenlenmemiş sayıldığıı ve bu belgeleri vermek ve almak zorunda olanlar



Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

hakkında Vergi Usul Kanununun ilgili ceza hükümleri kapsamında i lem tesis edildi i, bunun yanı sıra Vergi Usul Kanununun 230 uncu maddesi uyarınca faturanın, düzenlendi i tarih bilgisini içermesi zorunlu oldu undan, geçmi te satılmı bir hizmete ili kin olarak sonradan düzenlenecek faturalarda düzenlendi i tarih bilgisine yer verilmesi gerekti i, faturanın yedi günlük süreden sonra düzenlenmi olması nedeniyle hiç düzenlenmemi sayılmasının, faturada yazılı mal veya hizmetin teslim edilmedi i anlamına gelmeyece i gibi faturanın defter kayıtlarına intikalinde geçerli belge olarak kabulünü de engellemedi i, sonuç olarak ilgili faturanın gerçek bir mal ve hizmet ifasına dayanması durumunda 7 gün içerisinde düzenlenmemi olmasının faturada yazılı mal veya hizmetin teslim edilmedi i anlamına gelmeyece i hususları da dikkate alınacaktır.

Yapılan incelemeler sonucunda geçerli bir kira sözleşmesinin bulundu unun tespit edilmesi halinde, sürücünün aracı kiralayana ait i yerinden ceza tarihi itibariyle bir sigorta kaydı varsa ba kaca bir i lem yapılmayacak, sigorta bildiriminin söz konusu olmaması halinde ise sürücü kiralayanın çalı anı olarak kabul edilerek i lem tesis edilecektir.

3) Trafik idari para cezası karar tutana nda bahsi geçen ki ilerin ticari araç sahibinin e i, aile fertlerinden, kan veya kayın hısımlarından, yakın arkadaş larından, kom ularından vb. biri oldu unun ve ticari aracı geçici olarak (saatlik/günlük vb.) ve tamamen ahsi i leri için kullandı mın, aracın ticari i veya i yerine ait herhangi bir amaçla kullanılmadı mın, araç sürücüsü ile aralarında hizmet akdi ili kisi olmadı mın ve araç sürücüsünü (4/a) kapsamında çalı tırılmadı mın iddia edilmesine ili kin olarak;

Öncelikle iddialar ve olay, toplumun sosyo-kültürel yapısı, gelenekleri ve ekonomik ko ulları çerçevesinde hayatın ola an akı ı içinde vuku bulabilecek türden olup olmadı na göre ve her somut olayın özellikleri dikkate alınarak de erlendirilecek, ilgililerin Kurumca yapılan i lemlerden ve idari yaptırımlardan kurtulmak amacıyla bu iddiaları öne sürdü ü ekinde önyargılı bir tutum ve iddiaları ba tan reddeden bir yakla ım sergilenmeyecektir.

Di er taraftan, ünite itiraz komisyonunca karar verilirken hangi kriterlerin baz alınaca ı konusunda genel bir kural koymak do ru ve mümkün olmamakla birlikte, araç sahibi ile araç sürücüsü arasında i /hizmet akdinin unsurlarının bulunup bulunmadı ı, somut olayın kendine özgü durumu çerçevesinde ve a a ıdaki hususlardan elde edilen bilgiler ı ı nda de erlendirilecektir:

a) Araç sürücüsüne trafik cezasının kesildi i tarih itibariyle i veren olarak araç sahibinin kurumda tescilli dosyasının bulunup bulunmadı ı, aynı tarih itibariyle trafik cezasına muhatap sürücü haricinde sigortalı çalı anın olup olmadı ı, sigortalı bildiriminde bulunması halinde sigortalının aylık kaç gün ve prim matrahı üzerinden bildirimini yaptı ı, araç sahibinin ya mın ve cinsiyetinin ticari araç ile yapılan i e uygun olup olmadı ı, bildirimde bulunulmaması halinde ise yürütülen i in araç sahibinin ya ı ve cinsiyeti de dikkate alınarak tek ba ına yapılmasının mümkün olup olmadı ı,

b) Trafik cezası tarihinden önceki ya da sonraki bir dönemde i yerinde kayı t dı ı istihdama yönelik bir ihbar, ikayet ba vurusuna dayalı denetim gerekçesinin bulunup bulunmadı ı, varsa denetimin sonuçları ve kayı t dı ı istihdama yönelik bir tespitin olup olmadı ı,

c) Sürücünün araç sahibine ait i yerinde sigortasız çalı tırıldı na dair ikayet ba vurusu veya buna ili kin bir ihbarın bulunup bulunmadı ı ve Hukuk Servislerinden de destek alınarak hakkında i lem yapılan ki inin i mahkemelerinde hizmet tespit davası açıp açmadı ı,

ç) İlgili araç üzerinden tespite konu olay öncesinde gerek aynı ki iye gerekse ba ka ki ilere trafik cezası uygulanıp uygulanmadı ı ve kira sözleşmesi olması durumunda sözleşme süresinde ba ka ceza uygulanıp uygulanmadı ı,



Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmı tır.

d) Sürücünün hizmet dökümü üzerinden daha önce uygun/benzer i lerde çalı ıp çalı madı ı ve uygun meslek kodu ile aynı veya farklı i veren yanında sigortalı olup olmadığı,

e) Sürücü ile i veren arasındaki akrabalık/yakınlık ili kisi olup olmadığı,

f) Sürücünün, araç sahibinin i yeri çalı anı olup olmadığı hususundaki beyanı,

g) tirazda ortaya atılan olayların gerek olu biçimi gerekse nedenleri bakımından toplumun sosyo-kültürel yapısı, gelenekleri ve ekonomik ko ulları çerçevesinde hayatın ola an akı ı içinde vuku bulabilecek türden olup olmadığı,

) Aracın sahibi tarafından ba ka ki ilere ödünç verilebilir nitelikte olup olmadığı, özellikle yolcu ve a ır yük ta ıma bakımından araçların uzman olmayan ki iler tarafından kullanılmasının yüksek risk ve sorumluluk olu turup olu turmadı ı,

h) Trafik cezasının ilgili aracın ola an kullanımına ait güzergah içinde/dı nda uygulanması,

i) Sürücünün ilgili aracın kullanımına özgü ehliyete sahip olup olmadığı (örne in E sınıfı ehliyet gerektiren araçta ceza uygulanan sürücünün B sınıfı ehliyetinin olması gibi), söz konusu araçların kullanımının ehliyet sınıfına göre farklılık göstermesi nedeniyle araç sürücüsünün psikoteknik ve aracın türüne göre zorunlu tutulan di er belgelerinin (tehlikeli madde ta ıma, SRC-1, SRC-2, SRC-3, SRC-4, SRC-5 belgeleri gibi) bulunup bulunmadı ı,

i) Sürücünün aracın sürekli kullanıcısı olup olmadığı, bu araçların çalı ma artlarının de erlendirmesinde ise servis güzergahlarının karı ıklı ı, kontrol noktalarının fazlalı ı, yolcu (ö renci-i çi-memur) in-bin noktalarının tanınırlı ı, zaman sınırı, belirli zaman dilimlerinde kontrol noktalarını geçmek zorunda olmaları vb. hususlar dikkate alınarak sürücünün emaneten ilgili aracı birkaç kez kullanmakla tüm bunları ö renmesinin zor olaca ı,

j) Sürücünün ilgili dönemdeki ikamet adresi, araç sürücüsüne ait i yeri ile sürücünün ikamet adresi veya hizmet dökümünde yer alan i yerlerinin adresinin uygunlu u, yakınlı ı veya benzerli i, ehirlerası faaliyet gösteren araçlar dı ndaki araçları kullanırken adına trafik cezası düzenlenen ki inin, araç sahibinin faaliyetinin bulundu u ilden farklı bir yerde ikamet edip etmedi i,

k) Sürücünün, varsa mevcut sigortalılık statüsü (4/a, 4/b, 4/c) veya sigortalılık türü (zorunlu, iste e ba lı veya tarım sigortalı ı)

l) Sürücünün trafik idari para cezası tutanak tarihinde ba ka bir i yerinden sigortalı bildirilip bildirilmedi i, bildiriliyor ise çalı ma gün sayısı ve farklı bir ilden sigortalı bildirilip bildirilmedi i,

m) Sürücünün aynı i verenin farklı i yeri dosyasında kayıtlı olup olmadığı, kayıtlı ise sigortalının i verenin di er i yerinde görevlendirilmi olabilece i,

n) Sürücünün 5510 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi kapsamında sigortalı sayılmayanlardan olup olmadığı,

o) Ticari aracın plaka niteli i, i yerinde yapılan i in mahiyeti, i yerinin büyüklü ü ve i yerinde çalı an sayısı,

ö) Ticari aracın trafik idari parası cezası tutana ı düzenlendi i andaki kullanım amacına yönelik itirazi açıklamalarının dayana ı olan belgelerin (örne in aracın cenazeye katılmak, hastaneye gitmek gibi nedenlerle kullanıldı ının iddia edilmesi halinde KPS ve MEDULA üzerinden yapılacak sorgulama sonuçlarının) veya itirazın içeri ine göre i veren tarafından ibraz edilecek kanıtlayıcı belgelerin niteli i,

p) tiraz sırasında ceza tutana ının ibrazı halinde, ayakta yolcu ta ıma, istiap a ımı gibi fiiller ile kırmızı ı ıkta geçme gibi fiillerin aracın kullanım amacını gösterebilece i dikkate alınarak, sürücüyü



Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmı tr.

trafik cezasının hangi sebepten dolayı uygulandı 1, cezaya esas fiilin niteli i,

r) Adına trafik cezası tutana 1 düzenlenen sürücünün i sızlık maa 1, sosyal destek, malullük aylı 1 ve anne-baba-çocuktan aylık/gelir alıp almadı 1 gibi sigortasız çalı mayı tercih etmek için bir nedeni olup olmadı 1,

de erlendirilecek ve sürücünün sigortalı sayılmayı gerektirecek nitelikte çalı an olup olmadı 1 ve hizmet akdinin unsurlarının bulunup bulunmadı 1 belirlenecektir. Bu de erlendirmede, yalnızca trafik cezasının sürücü ile araç sahibi arasında i sözleşme/hizmet akdi oldu unu gösterir bir delil olamayaca 1 göz önünde bulundurulacaktır.

Yukarıda maddeler halinde belirtilen kriterler ile somut olayın özelliklerine göre buna benzer olarak ço altılabilecek di er hususlar birlikte de erlendirilecek, yapılan itirazlarda belirtilen iddiaların/olayların hayatın ola an akı 1 içerisinde vuku bulabilecek nitelikte olup olmadıkları dikkate alınacak, ayrıca 3 üncü ve 4 üncü maddede yer alan kriterler 2 nci maddede sayılan itirazlar için de niteli ine uygun dü tü ü ölçüde esas alınacaktır.

Anılan kriterler do rultusunda yapılan tüm tespitlere istinaden bir karar verilememesi durumunda ise; sigortalılık ve hizmet tespitine yönelik gerçek durumun ortaya çıkarılması amacıyla konu denetime sevk edilecektir.

4) Trafik siciline “ticari araç” olarak kayıtlı olmasına ra men, sahibine ait vergi mükellefiyeti olmayan, herhangi bir ticari faaliyette kullanılmayan, araç sahibi veya zilyedi tarafından yürütülen herhangi bir ticari faaliyet bulunmayan veya anılan ki iler tarafından binek aracı olarak kullanıldı 1 açıkça anla ılan, dolayısıyla bir i verenin veya i yerinin faaliyetlerinde kullanılmadı 1 tespit edilen ticari araçlar için trafik idari para cezası tutana 1 düzenlenmi olsa bile, 2015/25 sayılı Genelge kapsamında herhangi bir i lem yapılmayacaktır.

Trafik siciline “ticari araç” olarak kayıtlı olup, kayıtdı 1 çalı ma tespitinden önce hususi araca çevrilmi , ancak ruhsatları yenilenmemi olan araçlarda yapılan tespitler de yukarıdaki hükümler kapsamında de erlendirilecektir.

5) Gerek sigortalı ve i yeri tescili i lemlerini gerçekle tiren servislerde, gerekse itiraz komisyonlarında yersiz i yükünün olu masının önlenmesi amacıyla, 3 üncü ve 4 üncü maddede yer alan de erlendirme kriterleri Kayıt Dı 1 stihdamla Mücadele Servisleri tarafından yapılan kontrol ve sorgulamalarda da niteli ine uygun dü tü ü ölçüde dikkate alınacak, sürücü ile araç sahibi arasında hizmet akdinin unsurlarının olu madı 1 anla ılan durumlarda di er servislerden herhangi bir talepte bulunulmayacaktır.

6) Yapılacak de erlendirmelerde verilecek kararlar, yukarıda belirlenen de erlendirme kriterlerinin somut olaya uygun dü tü ü ölçüde uygulanması sonucu yapılacak tespite dayanacak, komisyonlarda verilen kabul, red veya denetime sevk kararları ayrıntılı gerekçe olu turularak tutana a ba lanacak, Kurumca ilgili i lemler yapılırken ve idari para cezası uygulanırken hangi ara tırmaların yapıldı 1, i verenin itirazının hangi gerekçelerle reddedildi i ve idari para cezasının hangi nedenle uygulandı 1 konusundaki somut tespitlere komisyon kararlarında yer verilecektir.

Bilgilerinizi ve gere ini rica ederim.

Sava ALIÇ  
Genel Müdür



Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmı tır.